

Савенко Т. Д., к. філол. н., доцентка

Національна академія статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)

Савенко О. М., заслужений журналіст України, доцент

Київський університет культури та мистецтв (Київ, Україна)

ПЕРЕДАЧА ІНФОРМАЦІЇ ПОЛІКОДОВИМ СПОСОБОМ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗВО ПРИ НАВЧАННІ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Вивчення мови у сфері її функціонування показало, що у процесі спілкування власне мовний код переплітається й тісно взаємодіє із супроводжуючими його комунікативними системами, в яких висловлювання, окрім сегментного ланцюжка мовних знаків, включає до свого складу ще два типи одиниць: суперсегментні засоби (просодичні, ритміко-інтонаційні характеристики) та невербальні компоненти комунікації.

Процес спілкування в усному та писемному різновидах у багатьох випадках являє собою полікодове явище, себто таке, коли інформація, яка передається від одного комуніканта іншому, може бути зашифрована семіотично неоднорідними засобами: мовними знаками та немовними, так званими пара лінгвістичними. Наприклад, графічними (шрифт, розділові знаки та інші), соматичними (міміка, жести), іконічними (малюнки, схеми, фотографії, карикатури). Звичайно, якщо говорити про формування комунікативної компетенції студента у повному обсязі, то слід брати до уваги і таку її сторону, як уміння студента орієнтуватися у семіотично змішаній інформації, його здатність самостійно її сприймати та використовувати.

Загальна теорія комунікації як міждисциплінарна галузь пізнання найскладнішого феномена людського спілкування вимагає комплексного дослідження сутнісних ознак спілкування, дослідження механізмів спілкування при обліку соціологічної, психологічної, семіотичної та

лінгвістичної сторін комунікації. Методична сторона проблеми навчання сприйняття та породження полікодової інформації вимагає глибокого дослідження таких питань, як дидактична цінність знаків різних семіотичних систем в аспекті їхніх структурних і функціональних можливостей; психо-фізіологічний та психо-лінгвістичний механізм породження полікодової інформації як результат відображення картини світу різними типами мислення; проблема дослідницької підготовки через систему спеціально підібраних вправ до вміння самостійно моделювати полікодові тексти. Прикладом може слугувати робота з полікодовими газетними текстами, де інформація зазвичай зашифрована мовними, шрифтовими та іконічними знаками.

Але починати слід саме з типізованих варіантів ситуативних словесних реплік іншомовного мовлення, які вживаються самостійно або у супроводі невербального компонента висловлювання. Відомо, що, наприклад, семантизація жеста містить загальну ситуативну та стилістичну характеристику, яка в окремих випадках доповнюється відомостями про вікові, гендерні та інші особливості вживання одиниці, що вводиться.

Варіанти жестових номінацій можуть бути представлені фразеологічними одиницями, іменниками-соматизмами, дієсловами. Вживання цих мовних номінацій варто супроводжувати відмінковими питаннями та особливостями їхньої сполученості. Крім цього, елементи іншомовної невербальної семіотики є невід'ємним компонентом усного мовленнєвого спілкування: у вигляді соматичних речень вони доповнюють опис мовленнєвої поведінки персонажів художньої літератури, виступають носіями корисної лінгвокраїнознавчої інформації. Саме пояснення з навчальною метою інформації такого роду розкриває національно-культурну специфіку мовленнєвої поведінки іноземною мовою, знайомить студентів зі вказаним пластом комунікативних засобів.

З метою визначення комунікативних цілей засобами іноземної мови слід застосувати процедуру, яка заснована на аналізі структурно-логічної

та предметно-концептуальної організації навчальних ситуацій. А саме: виділити основні частини тексту, «розбити» текст на смислові фрагменти, співставити фрагменти з комунікативними компонентами тексту, здійснити їхнє виділення, відбір комунікативних компонентів з метою визначення найбільш уживаних, котрі, по суті, є одиницями організації змісту навчання.

Методистами розроблена система навчання іноземної мови, яка включає три етапи. Перший етап – формування базової комунікативної компетенції у навчально-професійній сфері спілкування. На цьому етапі студенти вчаться виражати кожний з актуальних для них смислів хоча б якимось одним способом, який є дійсно найбільш універсальним, типовим і розповсюдженим. Другий етап – формування навичок репродуктивно-продуктивного мовлення на наукові теми, неодмінно з урахуванням і конкретизацією ситуації, теми, репрезентуючого їх тексту як обов'язкового компоненту змісту навчання. На цьому етапі в системі роботи використовуються мовні засоби різних рівнів. Третій етап – продуктивне творче мовлення, яке передбачає вміння логічно розмістити інформацію, дати, якщо необхідно, об'єктивну оцінку з відповідною аргументацією.

Іншими словами: потреби практики міжкультурної комунікації мають усвідомлено, логічно й цілеспрямовано втілюватися у навчальний процес, сприйматися невід'ємною складовою лінгвокультурологічної проблематики, насамперед виходячи із розуміння тієї обставини, що будь-який жест – фізичний, фоноціоно-акустичний, графічний або звуковий – у будь-який момент може мати продовження у вигляді слова.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мінчак Г. Інтерактивні технології викладення української мови як іноземної/Матеріали X Міжнар.конференції «Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних громадян». К.: «Вид-во НАУ», 2017. С.10-12.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології

(навч.посібник). К.: Академвидав, 2004. 352 с.

3. Полторац С. Комунікативні потреби іноземних студентів в умовах професійного спілкування. Науково-методичні проблеми мовної підготовки іноземних студентів. VI Міжнар.науково-практ. Конф. (11.04.2013). К.: НАУ, 2013. С.108-109.

4. Ішакова Н. І. Концепція мовної підготовки іноземців у ВНЗ України. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. 2011. Вип. 19. С.136-146.